

MED KLIMATET SOM INSATS:

de rikas utsläpp,
investeringar
och makt

OXFAM
Sverige

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	3
INTRODUKTION	9
1. ALLA BÄR INTE SAMMA ANSVAR	14
1.1. Konsumtionsbaserade utsläpp	15
1.2. De rikastes ansvar för extremvärme	20
1.3. Stora aktieägares ansvar	20
1.4. Klimatkrisen som spelplan för de rikastes vinst och makt	22
2. OJÄMLIKA KONSEKVENSER SKAPAR EN OND CIRKEL	25
2.1. Ojämlikhet skapar klimatkatastrofer	26
2.2. Ett ramverk för att förstå hur konsekvenserna slår ojämlikt	27
2.3. Värmeböljor – en tydlig illustration av ojämlika konsekvenser	28
3. OXFAMS ÅTGÄRDSFÖRSLAG	30
SLUTNOTER	36

**SAMMAN-
FATTNING**

I denna rapport presenteras nya data som visar hur ojämlikt fördelat ansvaret för klimatkrisen är. Rapporten undersöker rika individers ansvar för klimatkrisen utifrån fyra perspektiv: utsläpp, ansvar, investeringar samt makt och inflytande. Nya data presenteras för hur stora utsläpp svenska privatflyg orsakar på ett år, för de rikastes ansvar för extremvärme, och för investeringsutsläpp från fler än 1000 dollarmiljardärer. I rapporten beskrivs också den onda cirkel som skapas av ojämlikhet och klimatkrisens konsekvenser, med särskilt fokus på extremvärme. Dessutom presenteras förslag på politiska åtgärder för en jämlik och rättvis klimatomställning.

I september 2026 slog FN:s miljöprogram fast att målet om att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 °C är ur sikte, utifrån nuvarande utsläppsprognoser och klimatpolitik.¹ Det innebär att all befolkning på jorden kommer att känna av klimatkrisens konsekvenser, bland annat genom att utsättas för extremvärme, påverkas av vattenbrist och se hur den biologiska mångfalden påverkas. Men klimatkrisens konsekvenser är allra mest kännbara för de mest sårbara människorna på jorden.

Att världen missar 1,5 °C-målet handlar också om vem som får bära kostnaden för fördröjda åtgärder – en kostnad som drivs av utsläppen från förorenande företag, rika länder och individer, men vars pris betalas av människor i låg- och medelinkomstländer i form av klimatkatastrofer som påverkar deras liv, samhällen och naturresurser. Att missa målet innebär ökande behov av klimatanpassning för samhällen över hela världen.

Klimatojämlikhet beskriver hur ansvar, konsekvenser, makt och möjligheter är ojämnt fördelade i klimatkrisen. De individer, företag och länder som släpper ut mest har ofta störst inflytande över beslut och resurser, medan de som drabbas hårdast har minst ansvar för krisen och mindre makt att påverka utvecklingen.

Oxfam har i en rad rapporter visat på de allra rikaste individernas, företagens och ländernas oproportionerligt höga utsläpp och dess konsekvenser för klimatförändringarna. Om de rikaste individerna agerade, eller tvingades agera genom att makthavare begränsade deras utsläppsutrymme, så skulle det ge världen mer tid att ställa om. Som ett rikt land med stort historiskt ansvar för utsläppen har Sverige ett ansvar att snabbt och omfattande minska utsläppen. Sverige ser dessvärre just nu ut att missa samtliga klimatmål, både på nationell- och EU-nivå.

OJÄMLIKHETEN BAKOM SVENSKARNAS UTSLÄPP

Oxfam har tillsammans med Stockholm Environment Institute (SEI) tagit fram data som visar på hur konsumtionsbaserade utsläpp varierar för olika inkomstgrupper.

Vad gäller Sverige visar datan att:

- På bara ett år släpper en person från de **rikaste 0,1%** i Sverige ut lika mycket som en person från de **50% med lägst inkomst** gör på 50 år.
- De **rikaste 1%** (cirka 100 000 personer) släpper ut lika mycket som de **14% av befolkningen med lägst inkomst** i Sverige (cirka 1,4 miljoner personer).

Utsläpp från transporter är en konsumtionskategori som har stor påverkan på de stora skillnaderna i utsläpp mellan individer. De ultrarika har klart högst transportutsläpp, genom bland annat resor med privatflyg och lyxyachter. Nya data över svenska privatflyg visar att under 2025 lyfte cirka 8 600 privatflyg från Sverige. **På mindre än två timmar släpper privatflyg som avgår från Sverige ut mer än vad en medelsvensk gör på ett år.**

DE RIKASTES ANSVAR FÖR EXTREMA VÄRMEHÄNDELSE

Genom sina höga utsläpp har de allra rikaste en större del av ansvaret för att klimatkatastrofer sker oftare och med allt allvarigare konsekvenser. Därmed bär de också ett ansvar för att behoven av, och kostnaderna för, klimatanpassning och förluster och skador ökar.

Genom nya beräkningar² kan Oxfam bland annat visa att en person från **världens rikaste 0,1%** har bidragit nästan **400 gånger** mer till extrema väderhändelser än en person från världens fattigaste 50%.

En person från de **rikaste 0,1%** i Sverige har bidragit **35 gånger** mer till extrema värmehändelser än en genomsnittlig världsmedborgare, och **9 gånger** mer än en svensk medelinkomsttagare.

RIKA AKTIEÄGARES ANSVAR

En annan metod för att beräkna hur utsläppen är fördelade i befolkningen är att analysera ägandet av tillgångar, för att undersöka aktieägares ansvar för stora utsläpp och miljöförstöring från företag. Argumenten för att använda det beräkningssättet är att den som äger en stor andel av ett företag också har stort inflytande över det företaget och därmed möjlighet att påverka dess klimatambitioner. Miljardärers investeringar tenderar dessutom att vara koncentrerade till mer förorenande branscher än andra investerare.

Oxfam har kartlagt investeringsrelaterade utsläpp från mer än **1000 dollarmiljardärer** med investeringar i **1095 företag**, med hjälp av en ny, utökad databas över miljardärers investeringar. 35 av dollarmiljardärerna i kartläggningen är svenskar, med data för investeringar i 59 företag.

De genomsnittliga utsläppen från dessa 1000 dollarmiljardärer uppgår till 485 000 ton koldioxid-ekvivalenter (CO₂e) per person. Det innebär att en dollarmiljardär i genomsnitt orsakar större utsläpp på en minut än vad en person i den fattigaste hälften av jordens befolkning släpper ut

på ett helt år.

De 35 svenska dollarmiljardärer som finns med i analysen släppte tillsammans ut drygt 2 miljoner ton koldioxid, i genomsnitt 58 000 ton CO₂ per person och år. En medelsvensk släppte i jämförelse ut 6,5 ton CO₂ per år.

RIKAS MAKT OCH INFLYTANDE ÖVER KLIMATKRISEN

Regeringar runtom i världen har under lång tid satt sin tillit till att den fria marknaden ska leda klimatomställningen. Genom olika marknadsincitament har man försökt främja en omställning av ekonomin. Det har lett till en förflyttning av makt och ansvar till investerare och företag och dess ägare – men utan att de globala utsläppen har minskat i den omfattning som är nödvändig.

Genom att både driva på för skadlig lagstiftning och fortsatt fossilberoende – och samtidigt göra stora vinster på klimatkatastrofer och extrema väderhändelser – har klimatkrisen blivit en spelplan där rika individer sett möjligheten att maximera sina ekonomiska vinster. Oxfam har tagit fram ett nytt index, ett så kallat *“Destroy & Rebuild Index”*. Där ingår 217 företag som gör vinst på verksamhet som bidrar till att orsaka klimatkatastrofer, och från återhämtning och återuppbyggnad. En analys av investeringarna i dessa företag **visar att samma stora investerare ofta tjänar enorma summor på de företag som driver på klimatförändringarna, samtidigt som de också tjänar stora belopp på de företag som bidrar till återhämtning och återuppbyggnad.** Dessa investeringsbolag får alltså en dubbel utdelning från klimatkatastrofer.³

OJÄMLIKA KONSEKVENSER – EN OND CIRKEL

Klimatkrisens konsekvenser märks överallt, men mer sårbara samhällen och människor betalar det högsta priset. **78% av överdödsfallen på grund av värme kommer att ske i låg- och lägre medelinkomstländer.**⁴ Världsbanken beräknar att klimatförändringar riskerar att driva 132 miljoner människor i fattigdom till 2030, särskilt i Sydasien och Afrika söder om Sahara, med risken att förlora år av framsteg vad gäller ekonomisk utveckling i dessa länder.⁵

Klimatförändringarna förstärker dessutom existerande sociala klyftor: låginkomsttagare, ekonomiskt utsatta områden, utomhusarbetare, äldre personer och andra sårbara grupper drabbas konsekvent hårdare av både hälsomässiga och ekonomiska konsekvenser än mer välbärgade och bättre skyddade samhällsgrupper.⁶

Om den här utvecklingen lämnas utan motåtgärder uppstår en ond cirkel av ojämlikhet både mellan och inom länder. Länder med större ojämlikhet drabbas hårdare av klimatkrisen, vilket påverkar större delar av deras befolkning. Klimatförändringarnas effekter förstärker sedan ojämlikheten ytterligare och gör de fattigare delarna av samhället ännu mer sårbara. **Studier har visat att den globala uppvärmningen under de senaste 50 åren har ökat ojämlikheten mellan världens länder med omkring 25% jämfört med vad den annars skulle ha varit.**⁷

Återhämtning efter katastrofer handlar sedan inte bara om att återvända till ett redan osäkert, ojämlikt och ohållbart normalläge. Målet måste vara en omställning mot en mer hållbar och rättvis framtid för alla.

JÄMLIKHET OCH RÄTTVISA: CENTRALT FÖR ATT LYCKAS MED OMSTÄLLNINGEN

Klimatkrisen och den ökande ojämlikheten är vår tids två största utmaningar och de hänger nära samman. Därför krävs en omställning som minskar ojämlikheten, stärker demokratin, ställer om ekonomin och tar ansvar för att stötta de länder som drabbas hårdast av klimatkrisen.

Oxfam Sverige anser att en jämlik och rättvis klimatomställning innebär åtgärder som:

- 1. Låter jämlikheten stå i centrum för omställningen.** Det handlar till exempel om att sluta subventionera fossila bränslen och istället införa ett differentierat transportbidrag till låginkomsttagare. Dessutom bör de rika utsläpparna stå för notan, bland annat genom införandet av en miljardärsskatt där intäkterna kan bidra till att finansiera klimatomställningen.
- 2. Ökar transparensen och det demokratiska utrymmet.** Offentliggör information om lobbying och finansiering av politiska partier. Det är viktigt för att minska skadliga industriers inflytande över politiken, möjliggöra ansvarsutkrävande och öka allmänhetens tillit till politiken.
- 3. Främjar en ny ekonomisk modell** där den ekonomiska tillväxten inom sektorer som skadar klimatet och orsakar mänskligt lidande begränsas. Statliga medel bör satsas på sektorer som gynnar en jämlik omställning såsom gröna industrier, hållbar och förnybar energi och en välfärd för alla.
- 4. Stöttar länder med utbredd fattigdom** i klimatkrisen genom att bland annat öka klimatfinansieringen till länder med utbredd fattigdom och ökad utsatthet för klimatkrisens konsekvenser.

Ruta 1. Viktiga koncept

Global koldioxidbudget: Den mängd koldioxid (CO_2) som fortfarande kan släppas ut i atmosfären innan vi överskrider en viss bestämd nivå av uppvärmning. Här fokuserar vi på mängden koldioxid som kan släppas ut för att hålla uppvärmningen under $1,5^\circ\text{C}$ (läs mer under **Parisavtalet**).

Klimatanpassning: För att möta klimatförändringarnas effekter behöver samhällen rusta sig för de nya utmaningar som en ökad uppvärmning ger. Klimatanpassning kan handla om fysiska åtgärder i samhället, men också information för att öka kunskap om klimatförändringarna och dess effekter, eller att införa nya rutiner och normer.

Klimatojämlighet beskriver hur ansvar, konsekvenser, makt och möjligheter är ojämnt fördelade i klimatkrisen. De individer, företag och länder som släpper ut mest har ofta störst inflytande över beslut och resurser, medan de som drabbas hårdast har minst ansvar för krisen och mindre makt att påverka utvecklingen, skydda sig och anpassa sig.

Klimaträttvisa: Det innebär att bördorna av klimatförändringarna och insatserna för att mildra dem ska fördelas på ett rättvist och skäligt sätt mellan länder, företag och individer.

Koldioxidekvivalenter: CO_2e är ett mått på mängd växthusgaser, beräknad baserat på hur mycket de bidrar till global uppvärmning. Till exempel bidrar ett ton metan 28 gånger mer till den globala uppvärmningen än ett ton koldioxid.

Konsumtionsbaserade utsläpp: Omfattar utsläpp från varor och tjänster (t.ex. kläder och fordon eller ett fungerande sjukhus) som används i Sverige oavsett var utsläppen sker. Som svensk orsakar man i genomsnitt dubbelt så mycket utsläpp utomlands som inom Sveriges gränser.⁸ Dessa utsläpp räknas ut genom att summera alla utsläpp i Sverige, plus alla utsläpp som orsakats av import till Sverige, minus utsläpp från svenska export.⁹

Ojämlighet: Det finns många former av ojämlikhet: bland annat ekonomisk, klimatmässig, politisk, juridisk, social, och könsbaserad. Det kan gälla ojämlikheter mellan individer och grupper inom ett samhälle, men även mellan länder. När vi i denna rapport hänvisar till ojämlikhet, syftar vi på ekonomisk ojämlikhet.

Parisavtalet och $1,5^\circ\text{C}$ -målet: Parisavtalet är ett globalt klimatavtal som undertecknats av 194 länder och trädde i kraft 2016. I Parisavtalet erkänns att de rika länderna bär merparten av det historiska ansvaret för dagens klimatkris genom principen om gemensamt men differentierat ansvar. I Parisavtalet har länder också enats om målet att hålla den globala uppvärmningen under 2°C och strävan efter att begränsa den till $1,5^\circ\text{C}$. För att nå målet måste utsläppen minska drastiskt varje år och nå netto noll år 2050.¹⁰

Utsläpp per capita: Den totala mängden koldioxid (CO_2) som en person släpper ut under ett år.

INTRODUKTION

Tiden har runnit ut och ansvaret ökar

Världens samlade utsläpp har ökat år efter år, och utsläppen från fossila bränslen och världens rikaste människor är nu rekordhöga. Rekordtemperaturerna eldar på extrema värmeböljor, torka, skogsbränder, stormar och översvämningar som redan har orsakat tusentals dödsfall och tvingat miljoner på flykt från sina hem.¹¹

Konsekvenserna är redan kännbara. Värmeböljorna 2023 ledde till 178 000 dödsfall,¹² och sommarens värmeböljor i Europa beräknas ha lett till över 35 000 dödsfall.¹³ Nyhetsrapporteringen handlar mest om konsekvenserna på nära håll – som sommarens skogsbränder i Frankrike. Men

78% av överdödsfallen på grund av värme kommer att ske i låg- och lägre medelinkomstländer.¹⁴ Världsbanken beräknar att klimatförändringar riskerar att driva 132 miljoner människor i fattigdom till 2030, särskilt i Sydasien och Afrika söder om Sahara, med risken att förlora år av framsteg vad gäller ekonomisk utveckling i dessa länder.¹⁵

”Klimatförändringar riskerar att driva 132 miljoner människor i fattigdom till 2030.”

Khaloud står i resterna av sin olivlund i Syrien. Foto: Islam Mardinis/Oxfam

Med dagens utsläppsprognoser och klimatpolitik är det långsiktiga målet att begränsa den globala temperaturökningen till 1,5 °C ur sikte. Det slog FN:s miljöprogram fast i en rapport i september 2026.¹⁶

Varje tiondels grad av ytterligare uppvärmning spelar roll, särskilt för de mest sårbara människorna. Effekterna på allt från växtarter, insekter, extremvärme och tillgången till sötvatten är två till tre gånger värre vid en uppvärmning på 2 °C än vid 1,5 °C, med förödande konsekvenser för människor i form av ökad fattigdom och dödlighet. **Vid 2 °C uppvärmning kommer 37% av världens befolkning att utsättas för svår värme vart femte till vartannat år.**¹⁷

Att världen missar 1,5 °C-målet handlar också om vem som får bära kostnaden för fördröjda klimatåtgärder – en kostnad som främst drivs av utsläppen från förorenande företag, rika länder och rika individer. Att missa målet innebär ökande behov av klimatanpassning för samhällen över hela världen. Samtidigt blir en omfattande och omedelbar klimatomställning allt viktigare. Otillräckliga klimatåtgärder är också ett brott enligt internationell lag och de som drabbas till följd av klimatförändringar är berättigade till skadestånd.¹⁸

SVERIGE ÄR INGET UNDANTAG

Trots att klimatförändringarnas effekter är mildare i Sverige än i många andra delar av världen drabbas Sveriges redan av olika naturfenomen.¹⁹ SMHI har rapporterat om effekter som märks av redan idag, till exempel ökad nederbörd, kortare säsong med snö och ökat antal dagar med extremt hög temperatur.²⁰ Vi vet också att vi i framtiden kommer att få ökade skyfall, vattenbrist och sommartorka i södra Sverige, värmeböljor och en stigande havsnivå som bidrar till ökad kusterosion, och högre risk för översvämningar.^{21, 22} Vad gäller extrema väderhändelser kommer värmeböljor bli vanligare, mer intensiva, och längre, och nederbördsextremer öka i intensitet.²³

Dessa konsekvenser kommer att fortsätta påverka Sveriges infrastruktur, hälsa och försörjning. Över en miljon fler människor i Europa drabbades av måttlig eller svår livsmedelsosäkerhet under 2023 jämfört med årsgenomsnittet för perioden 1981–2010, till följd av ökad exponering för värmeböljor och torka.²⁴ Jordbruket drabbas hårt och risken för exempelvis översvämningar och jord- och lerskred blir högre.²⁵

Att klimatkrisens konsekvenser drabbar svensk infrastruktur och jordbruk får direkta konsekvenser på Sveriges motståndskraft och självförsörjning, vilket medför direkta risker för landets resiliens och försvar. Sverige är dessutom mycket beroende av import och världsekonomin, vilket gör landet sårbart även när klimatkrisen drabbar andra delar av världen.

VI HAR INTE RÅD MED DE RIKASTES LYXUTSLÄPP

En viktig anledning till att vi snabbt närmar oss denna ödesdiga gräns är de omfattande utsläppen från världens rikaste människor. Om de rikaste individerna agerade nu och minskade sina utsläpp till genomsnittsnivån skulle det ge världen mer tid att ställa om. Det är inte bara moraliskt rätt, utan det skulle dessutom få andra viktiga effekter för omställningen: en känsla av rättvisa som är central för att skapa acceptans för omställningen och effekter på konsumtionsnormer.

”Om de rikaste individerna agerade nu skulle det ge världen mer tid att ställa om. Det är inte bara moraliskt rätt, utan det skulle dessutom bidra till en känsla av rättvisa som är central för att skapa acceptans för omställningen samt få effekter på konsumtionsnormer.”

SVERIGE MÅSTE TA SITT ANSVAR

Sverige, ett höginkomstland med historiskt ansvar för klimatkrisen, har en skyldighet att omfattande minska sina utsläpp, enligt Parisavtalet och EU:s klimatmål. Sverige har också ett eget klimatpolitiskt ramverk som innefattar en klimatlag, ett klimatpolitiskt råd och målet att bli det första fossilfria välfärdssamhället i världen, med nettonoll utsläpp senast 2045.²⁶

Arbetet med att minska utsläppen har tappat fart i Sverige. 2024 ökade utsläppen i Sverige med 7% jämfört med året innan, och utsläppen var högre 2025 än 2022 (enligt preliminär data).²⁷ Naturvårdsverket bedömer att varken det långsiktiga målet till 2045 eller etappmålen på väg dit kommer att nås med de styrmedel som i nuläget har beslutats.²⁸ Enligt regeringens egen bedömning är Sverige på väg att missa EU:s klimatmål.²⁹

Om man tar hänsyn till att länders insatser måste reflektera deras ansvarsnivå, bör rika länders utsläpp minska mer omfattande och snabbare än genomsnittet. Med en sådan beräkning har Sverige redan använt upp sin rättvisa andel utsläpp.³⁰

KLIMATOJÄMLIKHETEN ÄR EN OND CIRKEL

Klimatkrisen och den extrema ojämlikheten dominerar vår tid. Medan planeten förstörs blir det allt dyrare att leva för vanliga människor. Samtidigt växer de allra rikastes förmögenheter i allt högre takt.

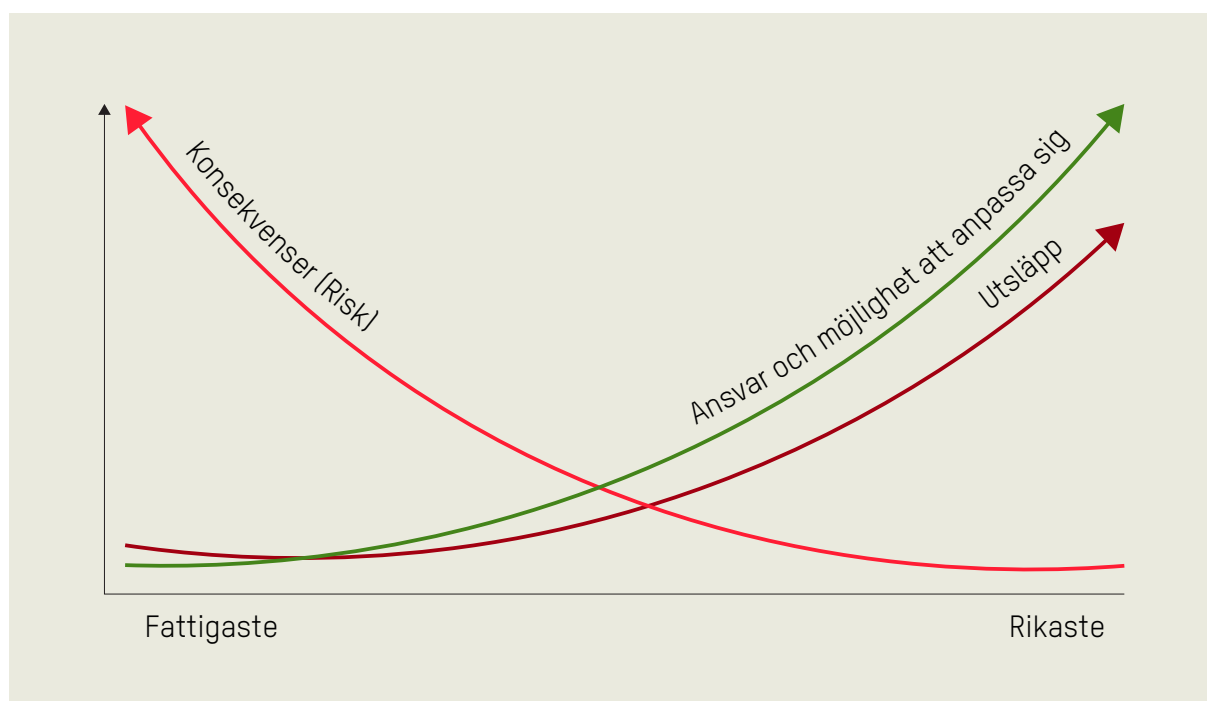
Medan extrem ojämlikhet fördjupar klimatkrisen, ger klimatkrisen bränsle åt allt större ojämlikhet genom att fattigdom och utsatthet ökar där klimatkrisen drar fram. Det är en tvillingkris där den ena inte går att ta sig an utan att samtidigt påverka den andra.

Klimatojämlikheten har tre dimensioner. Den beskriver hur (1) ansvar, (2) konsekvenser, (3) makt och möjligheter är ojämmt fördelade i klimatkrisen. De rikaste människorna, länderna

och företagen släpper ut koldioxid i rasande takt, och därmed förvärras en kris som drabbar de fattigaste hårdast. Medan de rikaste har störst kapacitet att ändra och anpassa sig blir fattigare människor ännu mer sårbara. Dessutom har de som har störst ansvar för krisen ofta störst inflytande över beslut och resurser, medan de som drabbas hårdast har minst ansvar för krisen och mindre makt att påverka deras eget liv och utvecklingen i samhället.

Klimatkrisen och den extrema ojämlikheten är båda resultat av politiska beslut som har fattats under de senaste 20–30 åren. En period som dominerats av nyliberalt ekonomiskt tänkande som utgår från tron på marknadens förmåga att lösa samhällets utmaningar genom ständig tillväxt. Det är inte längre försvarbart att vänta på att marknaden ska lösa krisen av sig själv, då vinstimperativet inte nödvändigtvis leder till de lösningar som behövs för att förhindra klimatkrisen

FIGUR 1. UTSLÄPP, KONSEKVENSER OCH ANSVAR OCH MÖJLIGHET ATT ANPASSA SIG

RAPPORTENS STRUKTUR

Kapitel ett visar hur ansvaret för klimatkrisen är ojämlikt fördelat i fyra delar: konsumtionsbaserade utsläpp, ansvar för uppvärmningen och extrema värmehändelser, investeringsutsläpp samt makt och inflytande. Nya data presenteras om utsläpp från privatjets i Sverige, de rikastes ansvar för extremväderhändelser och dollarmiljardärers utsläpp genom deras investeringsportföljer.

Kapitel två visar hur ojämlikhet och klimatkrisens konsekvenser skapar en ond cirkel, med särskilt fokus på värmeböljor.

Kapitel tre presenterar Oxfam Sveriges förslag på politiska åtgärder för en jämlik och rättvis klimatomställning.

The background of the image is a photograph of an industrial facility, possibly a refinery or chemical plant, with several tall smokestacks emitting thick plumes of white and grey smoke. On the left side, a large industrial ship or offshore platform is visible. The sky is filled with dramatic, dark clouds, and the overall lighting suggests a sunset or sunrise, with a warm orange glow. The text 'KAPITEL' is written in a bold, white, sans-serif font, slanted upwards to the right.

KAPITEL

ETT

Alla bär inte samma ansvar

Det finns olika sätt att beräkna fördelningen av utsläppen mellan olika aktörer i samhället. Varje metod ger olika insyn i hur ansvaret för utsläppen – och därmed klimatförändringarna – ser ut. I detta kapitel ser vi närmare på två olika sätt: konsumtionsperspektivet och ägarperspektivet.

1.1. KONSUMTIONSBASERADE UTSLÄPP

Utsläppsojämlighet i Sverige

Konsumtionsbaserade utsläpp omfattar utsläpp från varor och tjänster (t.ex. kläder och fordon eller ett fungerande sjukhus) som används i ett land oavsett var utsläppen sker – det vill säga var varorna och tjänsterna produceras. En svensk orsakar i genomsnitt dubbelt så mycket utsläpp utomlands som inom Sveriges gränser.³¹ Dessa utsläpp räknas ut genom att summera alla utsläpp i ett visst land, plus alla utsläpp som orsakats av import till detta land, minus utsläpp från landets exporter.

Oxfam har tillsammans med Stockholm Environment Institute (SEI) tagit fram data som visar på hur konsumtionsbaserade utsläpp varierar för olika inkomstgrupper.

Vad gäller Sverige visar datan att:

- De **rikaste 0,1%** (cirka 10 000 personer) släpper ut lika mycket som de **6% med lägst inkomst** i Sverige (cirka 600 000 personer).
- De **rikaste 1%** (cirka 100 000 personer) släpper ut lika mycket som de **14% av befolkningen med lägst inkomst** i Sverige (cirka 1,4 miljoner personer).
- På bara ett år släpper en person från de **rikaste 0,1%** i Sverige lika mycket som en person från de **50% med lägst inkomst** gör på 50 år.

Se ruta 1 för mer statistik om utsläppsojämligheten i Sverige.

Möjligheten att påverka

För de flesta människor kommer de konsumtionsbaserade utsläppen främst från konsumtion kopplad till mat, transporter och boende.

Utsläppsnivåer varierar i sin tur beroende på tillgången till kollektivtrafik, om elen är från förnybara källor samt vilka produktionsmetoder

som har använts för att producera maten som konsumeras. Regeringars och företags beslut om infrastruktur och investeringar – ofta fattade långt från människors vardag – begränsar därför de valmöjligheter som en individ har när det gäller hur stora koldioxidutsläpp hen orsakar under sin livstid. I takt med att människor blir rikare ökar deras valmöjligheter – liksom deras möjlighet att själva avgöra hur koldioxidintensiv livsstil de vill leva. Elbilar, energieffektivisering av bostäder samt uppvärmnings- och kylsystem med låga utsläpp kräver ofta stora initiala investeringar.³² Hushåll med lägre inkomster eller begränsad möjlighet att påverka sin bostad, t.ex. till följd av hyresbostad eller flerfamiljsbostäder, har helt enkelt inte tillgång till sådana lösningar.

”Regeringars och företags beslut om infrastruktur och investeringar begränsar de valmöjligheter som en individ har när det gäller hur stora koldioxidutsläpp hen orsakar under sin livstid.”

En annan ojämlikhetsfaktor som inte illustreras i vår data är skillnaderna mellan stad och landsbygd, vilka är särskilt viktiga i en svensk kontext. Forskning har visat att de som löper störst risk att drabbas av negativa effekter av omställningen är människor i områden med låg befolkningstäthet och med högre risk för fattigdom och social utsatthet.³³ Anledningen är att denna grupp är bilberoende och har svårare att hantera ökade kostnader som omställningen till en fossilfri ekonomi förväntas medföra på koldioxidintensiva varor.³⁴ Människor som bor på landsbygden har ofta långa avstånd till viktiga tjänster som hälso- och sjukvård, detaljhandel och utbildning, och begränsad tillgång till kollektivtrafik.³⁵ Därför krävs en rättvis omställning som tar hänsyn till dessa skillnader.

De stora skillnaderna i utsläpp för olika socioekonomiska grupper blir tydligast i transportsektorn. Högst transportutsläpp har de ultrarika, med individer som äger privatflygplan och lyxyachter. **De allra flesta människor i världen flyger inte alls. 90% av världens befolkning flyger bara en gång om året eller aldrig.**³⁶ **I Sverige står de 20% av befolkningen i Sverige som flyger mest för cirka hälften av flygrelaterade utsläppen.** Höginkomsttagare och boende i storstadsregioner står för en större andel av flygutsläppen.³⁷

Även valmöjligheterna varierar mycket inom transportsektorn. Det är en minoritet som har råd att flyga utomlands på semester, och ännu färre som kan äga ett privatflyg. I Sverige har omställningen till elbilar i stället för bensinfordon framför allt skett bland hushåll med högre inkomster, som ofta bor i tätbefolkade delar av landet.^{38, 39} Detta belyser återigen hur ojämlika utsläppen och möjligheten att påverka sina utsläpp är mellan socioekonomiska grupper.

Privatflyg

Privatflyg är en konsumtionskategori som illustrerar den extrema klimatojämligheten. Det är ett transportmedel som endast ultrarika har råd med och som är extremt utsläppsintensivt. Med hjälp av data från Private Jet Emissions Tracker har Oxfam analyserat privatflygen i Sverige.

- Nya data över svenska privatflyg visar att under 2025 lyfte cirka **8 600 privatflyg** från Sverige. Detta orsakade cirka **35 000 ton** koldioxidutsläpp under 2025.
- Varje avgång med privatflyg orsakade i genomsnitt 4 ton CO₂, lika mycket som en person från de 50% med lägst inkomst i Sverige släpper ut på ett helt år.
- På mindre än **två timmar** släppte privatflyg som avgick från Sverige ut mer än vad en medelsvensk gör på **ett år**.

Ruta 2. Svensk utsläppsojämlighet i siffror

Oxfam har tillsammans med Stockholm Environment Institute (SEI) tagit fram data som visar på hur konsumtionsbaserade utsläpp varierar mellan olika inkomstgrupper. Data från 2022 visar att:

- I Sverige ökade utsläppen från de **rikaste 1%** med **24%** mellan 1990 och 2022, medan utsläppen från de **rikaste 0,1%** ökade med **44%** under samma period. Samtidigt minskade utsläppen från de **50% med lägst inkomst med 31%**. De med lägst inkomst har alltså tagit ett stort ansvar för Sveriges klimatomställning, medan de allra rikaste har ökat sina utsläpp.
- En person från de **rikaste 1%** i Sverige släpper i genomsnitt ut **48 ton CO₂** per person och år. Det är **11 gånger mer** än en person från de 50% som har lägst inkomst (Figur 2).
- En person från de **rikaste 0,1%** i Sverige släpper i genomsnitt ut **198 ton CO₂** per person per år. Det är **45 gånger mer** än en person från de 50% som har lägst inkomst (Figur 2).
- Det skulle ta **30 år** för en svensk medelinkomsttagare att släppa ut lika mycket som en svensk som tillhör de rikaste 0,1% släpper ut på ett år.

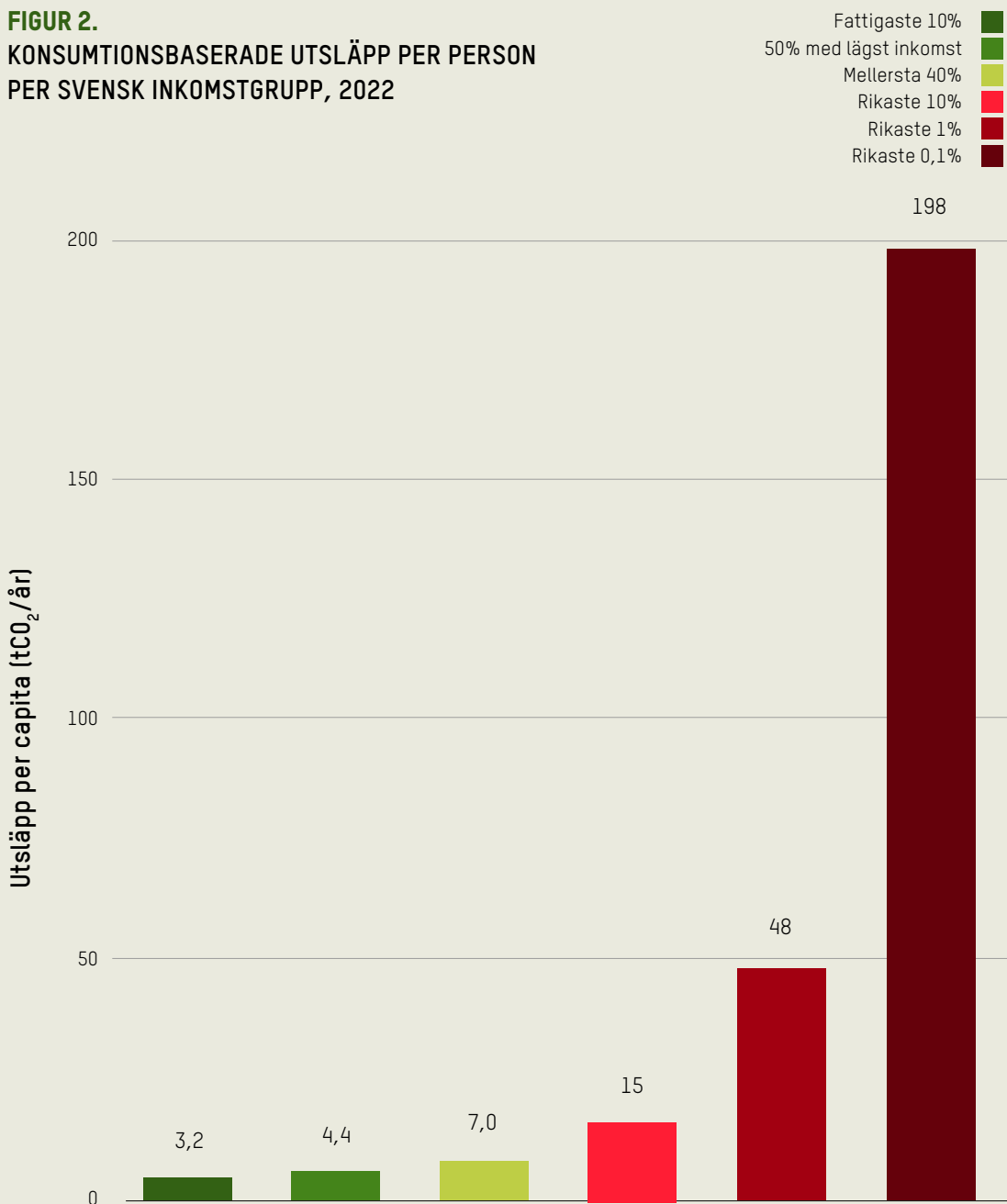
Ur ett globalt perspektiv är majoriteten av svenskarna rika. Två tredjedelar av Sveriges befolkning tillhör de rikaste 10% i världen som orsakar hälften av världens utsläpp. En medelsvensk släpper ut 6,5 ton CO₂ per person per år, när en världsmedelinkomsttagare släpper ut 4,5 ton CO₂ per person per år.

För en mer komplett överblick av denna klimatojämlighetsdata se rapporten *Sveriges vägval: Folkvilja eller vinstintresse?* eller hemsidan <https://oxfam.se/klimatojamlikhetsdata/>

Ruta 2. Fortsättning

FIGUR 2.

**KONSUMTIONSBASERADE UTSLÄPP PER PERSON
PER SVENSK INKOMSTGRUPP, 2022**

Källa: Oxfam, SEI

Förklaring: Figuren visar genomsnittliga koldioxidavtryck per capita för individer i olika inkomstgrupper i Sverige år 2022. Den visar på stora skillnader mellan individer från olika inkomstgrupper. En person från de rikaste 1% i Sverige släpper i genomsnitt ut 11 gånger mer än en person från de 50% med lägst inkomst (48 kontra 4,4 ton CO₂ per person per år). En person från de rikaste 0,1% i Sverige släpper i genomsnitt ut 45 gånger mer än en person från de 50% med lägst inkomst (198 kontra 4,4 ton CO₂ per person per år).

1.2. RIKAS ANSVAR FÖR EXTREMVÄRME

Eftersom rika människor står för en större andel av de globala utsläppen bär de också en större del av ansvaret för den ökande frekvensen och allvarlighetsgraden av klimatkatastrofer. De är därmed också ansvariga för de ökande behoven av klimatanpassning och de växande anpassningsklyftorna, eftersom de inte bara driver på utsläppen utan också skapar ökad sårbarhet, exponering, samt förluster och skador.

Genom att kombinera SEI:s data med andra modeller för att attribuera klimatpåverkan har Oxfam kunnat räkna ut de rikaste individernas påverkan på värmerelaterade dödsfall och den ökade sannolikheten för extrema värmehändelser – både internationellt och i Sverige.⁴⁰

Världens rikaste individers ansvar

- En person från den **rikaste 0,1%** har bidragit 125 gånger mer till extrema värmehändelser än en medelinkomsttagare, och nästan 400 gånger mer än en person från världens fattigaste 50%.
- En person från den **rikaste 1%** har bidragit över 100 gånger mer till extrema värmehändelser än en person från den fattigaste 50%.

Sveriges rikaste individers ansvar

- En person från de **rikaste 0,1%** i Sverige har bidragit 35 gånger mer till extrema värmehändelser än den genomsnittliga världsmedborgaren, och 9 gånger mer än en svensk medelinkomsttagare.
- En person från de **rikaste 1%** i Sverige har bidragit 25 gånger mer till extrema värmehändelser än den genomsnittliga världsmedborgaren, och 6 gånger mer än en svensk medelinkomsttagare.

1.3. STORA AKTIEÄGARES ANSVAR

En annan metod för att beräkna hur utsläppen är fördelade i befolkningen är att analysera ägandet av tillgångar. Man räknar på utsläppen som produceras av företag och som tillskrivs till dess aktieägare istället för att beräkna utsläppen utifrån slutkonsumtionen av varor och tjänster. Argumenten för att använda det beräkningssättet är att den som äger en stor andel av ett företag också har stort inflytande på det företaget och därmed möjlighet att påverka dess klimatambitioner. Hur företag väljer att ställa om sin verksamhet påverkar även direkt vilka val slutkonsumenter har och därmed utsläppen.

Oxfam har kartlagt investeringsrelaterade utsläpp från mer än **1000 dollarmiljardärer** med investeringar i 1095 företag, med hjälp av en ny, utökad databas över miljardärers investeringar. 35 av dollarmiljardärerna i kartläggningen är svenskar, med data för investeringar i 59 företag.

För 2025 uppgick de sammanlagda investeringsutsläppen från dessa 1000 dollarmiljardärer till 485 miljoner ton koldioxidekvivalenter (CO₂e). **Det motsvarar utsläppen från världens 19:e mest förorenande land.**

Deras genomsnittliga utsläpp uppgår till 485 000 ton CO₂e per person per år. **Det innebär att en dollarmiljardär i genomsnitt orsakar större utsläpp på en minut än vad en person i den fattigaste hälften av världens befolkning släpper ut under ett helt år.**

De 100 rikaste dollarmiljardärerna har ett ännu mer extremt koldioxidavtryck. Deras investeringsportföljer genererar i genomsnitt mer än 4 miljoner ton CO₂e per person och år, vilket innebär **att en av världens 100 rikaste i genomsnitt orsakar större utsläpp i minuten än vad 3,78 miljoner människor gör tillsammans på ett år.**

Miljardärers investeringar tenderar dessutom att vara koncentrerade till mer förorenande branscher än andras investeringar: 71% av deras investeringar klassificeras som investeringar i "sektorer med hög klimatpåverkan", såsom olja, gas eller kemikalier, jämfört med 63% av investeringarna i S&P Global 1200 (ett index som omfattar 70% av det globala marknadsvärdet för företag).

Med hjälp av data från S&P Capital Trucost kan de miljöskador som orsakas av företagen som miljardärer har ägarskap i översättas till monetära värden. Den sammanlagda årliga direkta och indirekta miljökostnaden kopplad till de 1000 miljardärernas investeringar uppgår till 181 miljarder USD, ungefär lika mycket som hela Ungerns BNP och cirka 60% av den årliga summan för klimatfinansiering som länder enats om.⁴¹ De miljöskador som enskilda miljardärer kan kopplas till uppgår till miljardbelopp i dollar och medföra förödande konsekvenser för människor runt om i världen.

Svenska miljardärers skadliga ägande

De 35 svenska dollarmiljardärer som är med i analysen släppte tillsammans ut drygt 2 miljoner ton koldioxid, i genomsnitt 58 000 ton CO₂ per person och år. En medelsvensk släppte i jämförelse ut 6,5 ton CO₂ per år.⁴²

Rapporten presenterar ett urval av svenska miljardärers investeringsportföljer, med data för år 2024. Urvalet har gjorts utifrån att det är de mest utsläppsintensiva portföljerna i databasen. Med hjälp av data från S&P Capital Trucost kan de miljöskador som orsakas av miljardärers investeringsutsläpp översättas till monetära värden.ⁱ

ⁱ Miljöskadestnader definieras och beräknas av Trucost enligt följande: "Skadestnader är uppskattningar av de negativa externa effekter som är förknippade med användningen av en resurs eller utsläppet av en förorening. De återspeglar miljöpåverkan från närmare 500 affärsaktiviteter som följs upp i Trucosts databas och uttrycks i monetära termer. Skadestnader bygger på antagandet att kostnaden för att bevara en miljönytta är en rimlig uppskattning av dess värde. De beräknas genom att multiplicera företagsdata om mängden använda resurser eller utsläppta föroreningar (t.ex. ton koldioxidekvivalenter, kubikmeter vattenanvändning, kilogram genererat avfall osv.) med Trucosts miljövärderingskoefficienter."

Några exempel på miljöskador och klimatavtryck kopplat till svenska miljardärer:

- Annika Bootsman Kleberg och Jonas Kleberg ägde 19% vardera av Wallenius Wilhelmsen 2024, och var genom dessa innehav förknippade med cirka 163 miljoner USD i miljökostnader och ett klimatavtryck på cirka 1,6 miljoner ton CO₂ tillsammans.
- Finn, Jörn och Kirsten Rausing hade vid tidpunkten för datainsamlingen betydande ägarandelar i flera internationella industriföretag, däribland cirka 30% av Alfa Laval, 10% av Ocado, 10% av International Flavors & Fragrances och 10% av SIG Combibloc. Deras innehav i dessa bolag var förknippade med över 146 miljoner USD i miljökostnader samt ett sammanlagt klimatavtryck på omkring 220 000 ton CO₂.
- Stefan Persson, ägde 44% av H&M-aktier samt mindre innehav i AAK AB, och HEXPOL AB. Dessa innehav kunde kopplas till 163 miljoner USD i miljöskador och ett klimatavtryck på cirka 172 000 ton CO₂. Stefan Persson äger numera 67% av H&M-aktierna.⁴³

Rika investerare med stort ägande i företag har möjligheten att styra företagen i en mer klimativänlig riktning, men datan visar att det många gånger inte är så det går till. Inga svenska dollarmiljardärer har huvudsakligen skapat sin förmögenhet genom investeringar i lösningar som haft en betydande direkt påverkan på att minska koldioxidutsläppen.⁴⁴ Ett ökat antal miljardärer leder inte automatiskt till att samhället i stort blir bättre eller att klimatkrisen bromsas.

1.4. KLIMATKRISEN SOM SPELPLAN FÖR DE RIKASTES VINST OCH MAKT

Den dominerande responsen på klimatkrisen har varit nyliberal och grundats i att låta den fria marknaden leda omställningen. Beslutsfattare har introducerat olika marknadsincitament, såsom utsläppshandelssystem, med målet att främja en omställning av ekonomin över tid.

”Övertron på att marknadskrafter och tillväxt ensamma ska lösa vår tids mest existentiella kris ger stor makt och stort ansvar till investerare och företag, och därmed till de som äger och leder dessa företag. Men utsläppen har fortsatt öka och klimatkrisen har istället blivit en spelplan för de allra rikaste att maximera sina ekonomiska vinster”

Denna övertro på att marknadskrafter och tillväxt ensamma ska lösa vår tids mest existentiella kris ger stor makt och stort ansvar till investerare och företag, och därmed till de som äger och leder dessa företag.

Men utsläppen har fortsatt öka och klimatkrisen har istället blivit en spelplan för de allra rikaste att maximera sina ekonomiska vinster. Det är inte längre försvarbart att vänta på att marknaden ska lösa krisen av sig själv. Marknaden styrs av var vinsten är som störst, vilket vår nya data om

investeringar ger exempel på. Vinstimperativet leder inte nödvändigtvis till de lösningar som behövs för att förhindra klimatkrisen. Vi ser istället en global trend där stora företag och rika individer många gånger aktivt tjänar på klimatkrisen, t.ex. genom att samma bolag gör vinster av att driva på klimatkrisen genom sina investeringar och sedan bidra till återuppbyggnad när katastrofer har inträffat.

Vi ser också hur ekonomiska aktörer tar tillfället i akt att göra stora vinster och privatisera allmännyttiga tjänster där klimatkrisen drar fram. **Den globala marknaden för återhämtning från katastrofer förväntas växa från 70 miljarder till 92 miljarder USD per år fram till 2029⁴⁵** och väntas öka till stor del till följd av klimatrelaterade extremväderhändelser. Det har visat sig att återhämtning och återuppbyggande från extrema värmehändelser många gånger öppnar upp för ytterligare ekonomiska satsningar, såsom privatisering av tjänster, övertagande av mark, avreglering eller skattelättnader för de allra rikaste. De rikaste kan därmed dra fördelar av händelser som orsakat stor skada på människor och natur och vars skeende som de också varit med och bidragit till.

Två exempel är återhämtningen efter orkaner i Puerto Rico och Barbuda. År 2017 drabbades Puerto Rico av orkanen Maria. I efterdyningarna beslutade guvernören att privatisera elnätet⁴⁶. Det har lett till en ökning av antalet strömavbrott, till exempel i april 2022 då hela ön blev utan elektricitet. År 2017 drabbades ön Barbuda i Karibien av orkanen Irma. Där ledde uppbyggnaden till att tidigare naturlig kustlinje och våtmark blev bebyggd med lyxbostäder och en golfbana, vilket omöjliggjorde för många lokalbor och fiskare att kunna nyttja vattnet.⁴⁷

Oxfam har tagit fram ett nytt index, ett så kallat "*Destroy & Rebuild Index*". Där ingår 217 företag som alla gör vinst på verksamhet som bidrar till att orsaka klimatkatastrofer, och de som gör vinst på återhämtning och återuppbyggnad efter katastrofer. En analys av investeringarna i dessa företag visar att samma stora investerare ofta tjänar enorma summor på de företag som driver på klimatförändringarna, samtidigt som de också tjänar stora belopp på de företag som bidrar till återhämtning och återuppbyggnad. Dessa stora investeringsbolag får alltså en dubbel utdelning från klimatkatastrofer. Globalt sett står 6 stora kapitalförvaltare för mer än en fjärdedel av alla företag i detta index.

Ett sådant exempel är Blackstone som fram till nyligen tjänade stora pengar på att investera i företaget Servpro som bygger upp samhällen efter katastrofer. Samtidigt gjorde Blackstone stora vinster på att investera i fossilföretag. Läs mer om Oxfams index i rapporten *Disaster Divide: How climate chaos deepens inequality and enriches the few*.⁴⁸

Ekonomisk makt innebär ett inflytande över (klimat)politiken

Även makten att påverka politiken och ekonomin är ojämlik, det vill säga skiljer sig mellan olika individer och länder. Makt kan definieras som aktörers (o)förmåga att mobilisera resurser och institutioner för att uppnå ett mål. Politiska förslag som stöds av de rika har större chans att genomföras än de som stöds av låginkomsttagare.^{49,50} Politiska beslut ger många gånger utfall som gynnar de allra rikaste. Att ha stor ekonomisk makt och resurser medför också politisk makt.

Extremt rika individer, som idag gör stora vinster på en fossilbaserad ekonomi, har många gånger makt att påverka folkvalda för att förhindra omställningen till fossilfritt, eller i vissa fall för att öka fossilberoendet. Det mest kända exemplet är kanske de amerikanska fossilmagnaterna Kochbröderna som under årtionden finansierat amerikanska kandidater i senaten och lobbade för såväl klimatförnekelse som ökade politiska satsningar och investeringar i fossilindustrin.⁵¹

Med extrem rikedom kommer många gånger stor makt och större möjligheter att påverka såväl folkvalda som ekonomiska beslut. Det ger en tillgång till makthavare som de allra flesta medborgare inte har. Väldigt få människor besitter samma politiska makt och har råd att finansiera politiska kandidater och partier eller kan direkt ringa ministrar. Samtidigt är det de människor som lever i fattigdom och i större utsatthet för klimatkrisen som får betala priset när klimatkrisen eskalerar, till följd av de rikas utsläpp och inflytande över politiken. I vår rapport *Sveriges vägval: folkvilja eller vinstintresse?* kan du läsa mer om svenska exempel på detta.⁵²

KAPITEL TVÅ

Ojämlika konsekvenser
skapar en ond cirkel

2.1. OJÄMLIKHET SKAPAR KLIMATKATASTROFER

Ansvar för klimatkollapsen är koncentrerat till de rikaste länderna, människorna och förorenande företag. På samma sätt är möjligheterna att hantera och anpassa sig till klimatförändringarnas effekter också störst bland dem som redan är välbeställda. Samtidigt är riskerna med klimatkrisen oproportionerligt stora för de människor som lever i fattigdom.

Ojämlighet förvandlar extrema väderhändelser till klimatkatastrofer genom att skapa katastrofala konsekvenser för människor som lever i fattigdom, medan rika människor har betydligt bättre möjligheter att klara sig igenom dem. Studier visar att naturkatastrofer i mer ojämlika länder leder till högre dödstal, större skador och påverkar fler människor.⁵³ Ojämlighet både driver fram klimatkatastrofer och avgör vem som drabbas hårdast av dem. Detta innebär att klimatkrisen förstärker redan existerande ojämlikhet.

Förmögenhet gör det möjligt för rika människor att bo på säkrare platser, försäkra sina tillgångar mot skador, och avsätta resurser för att klara kriser och snabbare återuppbygga sina liv efteråt.

Om utvecklingen lämnas oreglerad följer marknadslogiken pengarna och erbjuder olika tjänster som skyddar de rikas livsvillkor, medan vanliga människor lämnas utan motsvarande skydd. Ett talande exempel är skogsbränderna i Kalifornien, där det i första hand var de rika som hade möjlighet att undkomma den förödelse som följde.

System för tidig varning larmar de mest välbärgade, som kan evakuera sina villor med helikopter och flytta in på femstjärniga hotell, ofta med hotellkostnaderna förbetalda av deras försäkringsbolag.⁵⁴ Företag som AIG, Chubb, PURE och andra erbjuder förebyggande skyddstjänster mot skogsbränder för fastighetsägare och tar ut årliga premier som kan uppgå till sexsiffriga belopp. Dessa försäkringar är vanligtvis endast tillgängliga för fastigheter som är försäkrade till ett värde över 1 miljon US-dollar.⁵⁵ Detta mönster blir allt vanligare i takt med att klimatriskerna ökar: avancerade försäkringsgivare lämnar svåra marknader, och de som stannar kvar tar ut mycket höga premier. Därmed får människor med minst ekonomisk möjlighet att hantera förluster också det svagaste försäkringsskyddet.⁵⁶

Människor som lever i fattigdom äger ofta få värdefulla tillgångar, men förlusten av de mindre värdefulla tillgångarna kan få proportionellt mycket större konsekvenser. Att förlora en motorcykel som familjen är beroende av för sin försörjning är ett enormt slag för en familj som lever i fattigdom jämfört med att en förmögen familj förlorar sin andra bil, även om bilen i sig är värd betydligt mer.

När katastrofer återkommer förstärks dessa effekter ytterligare. Skillnaderna i förmögenhet mellan människor tenderar att öka över tid eftersom återuppbyggnad, stigande fastighetsvärden

och nya investeringar i oproportionerligt hög grad gynnar mer välbärgade och bättre försäkrade grupper. En omfattande panelstudie av 158 länder under perioden 1995–2019 visar att ökad sårbarhet för klimatförändringar är kopplat till växande inkomstojämlikhet.⁵⁷

Det är en ond cirkel där ojämlikhet leder till klimatkatastrofer, som i sin tur leder till fördjupad ojämlikhet.

2.2. ETT RAMVERK FÖR ATT FÖRSTÅ HUR KONSEKVENSERNA SLÅR

Man kan använda ett ramverk i tre steg för att bättre förstå hur klimatkrisen och ojämlikhet påverkar varandra och skapar olika risknivåer för samma väderhändelse:^{58,59}

1. Hot och exponering: Globalt sett drabbas de fattigaste länderna hårdast av den ökande frekvensen och intensiteten av klimatrelaterade risker. Samma mönster återfinns nationellt. Fattigare medborgare bor oftare i de mest sårbara delarna av ett land, exempelvis områden som är särskilt utsatta för torka, och arbetar oftare inom yrken med hög exponering för naturens krafter, såsom informell handel, jordbruk eller byggverksamhet. Denna exponering förvärras ytterligare när fungerande ekosystem försvagas. Samhällen vars mangroveskogar, korallrev, våtmarker eller skogar har skadats av klimatkrisen och av exploaterande industrier förlorar viktiga naturliga skyddsbarriärer.⁶⁰ Rika människor bor däremot oftare på säkrare platser, i områden med mildare klimat, och arbetar i yrken som utförs inomhus och är mindre utsatta för klimatrelaterade störningar.

2. Sårbarhet: Det finns olika former av sårbarheter som gör att människor drabbas olika hårt av klimatrisker. Som Svenska Röda Korset skrivit i sin rapport *Humanitära konsekvenser av Klimatförändringarna i Sverige* kan man skilja på fysisk sårbarhet, kognitiv och psykisk sårbarhet, socioekonomisk sårbarhet, yrkesrelaterad sårbarhet, plats- och infrastrukturrelaterad sårbarhet, informationssårbarhet och situationsburen sårbarhet.⁶¹ Socioekonomisk sårbarhet innebär att man på grund av begränsade resurser inte kan förebygga, hantera och återhämta sig från klimatrelaterade händelser. Rikare människor bor i mer robusta bostäder och har en större mångfald av tillgångar, ofta i form av finansiella tillgångar, som inte påverkas lika direkt av översvämningar, stormar eller torka.

3. Motståndskraft: Människor som lever i fattigdom har betydligt sämre förutsättningar att hantera skador från klimatkatastrofer. Deras försörjning påverkas ofta direkt, exempelvis genom förstörda skördar eller förlorade handelsvaror. De har också mer sällan besparingar, finansiella tillgångar eller försäkringar som kan hjälpa dem att återhämta sig. Rika människor har ekonomisk trygghet, stöd genom sociala nätverk och möjlighet att använda försäkringar som skydd mot ekonomiska förluster. Fattiga samhällen med stark social sammanhållning och traditionell ekologisk kunskap kan visserligen uppvisa stor motståndskraft, men denna sammanhållning undergrävs ofta av fattigdom och otrygghet, samtidigt som kunskapen riskerar att gå förlorad.⁶²

Om utvecklingen lämnas utan motåtgärder uppstår en ond cirkel. Länder med större ojämlikhet drabbas hårdare av klimatkrisen, vilket påverkar större delar av deras befolkning. Klimatförändringarnas effekter förstärker sedan ojämlikheten ytterligare och gör de fattigare delarna av

”Studier har visat att den globala uppvärmningen under de senaste 50 åren har ökat ojämlikheten mellan världens länder med omkring 25% jämfört mer vad den annars skulle ha varit.”

samhället ännu mer sårbara. Studier har visat att den globala uppvärmningen under de senaste 50 åren har ökat ojämlikheten mellan världens länder med omkring 25% jämfört mer vad den annars skulle ha varit.⁶³

Återhämtning efter katastrofer handlar inte bara om att återvända till ett redan osäkert, ojämlikt och ohållbart normalläge. Målet måste vara en omställning till en mer hållbar och rättvis framtid.⁶⁴

2.3. VÄRMEBÖLJOR – EN TYDLIG ILLUSTRATION AV OJÄMLIKA KONSEKVENSER

Under juni 2025 svepte en stor värmebölja in över nästan hela Europa. Klimatförändringarna orsakade en tredubbling av antalet personer som dog under värmeböljan.⁶⁵ Värmeböljorna i Europa under sommaren 2026 beräknas ha lett till över 35 000 dödsfall.⁶⁶ Värmeböljornas frekvens och intensitet har ökat under de senaste decennierna, och prognoserna visar att utvecklingen kommer att förvärras ytterligare i framtiden.⁶⁷ Nästan hälften av världens befolkning kommer att utsättas för extremvärme år 2050 om den globala uppvärmningen når 2 °C över förindustriella nivåer.⁶⁸ Forskare uppskattar att antalet dödsfall på grund av värme kommer nå över 68 000 per år i Europa till 2030, och över 120 000 per år till 2050.⁶⁹

Den ökande värmen leder redan till betydande förlorad arbetstid varje år i Europa på grund av minskad produktivitet.⁷⁰ Hög värme ökar dessutom risken för olyckor, hälsoproblem och inkomstbortfall.⁷¹ Samtidigt får det också ojämlika konsekvenser. En studie gjord i Europa har visat att inkomstbortfallet på grund av värmeböljor är större för de hushåll som redan har lägst inkomst, vilket fördjupar ojämlikheten.⁷²

Hotet och exponeringen för värmeböljor ökar även i Sverige

I Sverige går uppvärmningen snabbare än det globala genomsnittet. Den genomsnittliga års-medeltemperaturen har redan ökat med cirka 1,9 °C, med särskilt kraftig uppvärmning under de senaste 50 åren.⁷³ I Skandinavien har extrema värmeböljor gått från att vara något som inträffar var tjugonde år till något som inträffar var femte år.⁷⁴

Detta får direkta konsekvenser på människoliv. Värmeböljan i Sverige 2018 uppskattas ha orsakat en överdödlighet på mellan 601 och 745 personer.⁷⁵ Enligt Bertil Forsberg, professor i miljömedicin, orsakar tre dagar med en dygnsmaxtemperatur på 27 °C 10% fler dödsfall, och efter tre dagar med en dygnsmaxtemperatur på över 30 °C får vi ungefär 20% fler dödsfall än normalt.⁷⁶

Sårbarhet från hetta varierar mellan olika samhällsgrupper

De mest sårbara samhällsgrupperna i Sverige påverkas oproportionerligt hårt av värmeböljor. Till exempel har en studie visat att förorter med trångbodda hushåll i områden med hög befolkningstäthet lider svårt av värmeböljor då värmen blir ännu högre i tätbebyggda områden än runt om (den s.k. urbana värmeöeffekten).⁷⁷

Fattigare bostadsområden har högst mediantemperatur på somrarna. Över 3 000 lokalområden i Sverige har undersökts i en kartläggning genomförd av SVT, där man använt sig av värmedata från MSB och socioekonomiska data från SCB. Den visar att områden med stora socioekonomiska utmaningar har en mediantemperatur på 29 °C medan områden med goda socioekonomiska förutsättningar har 27 °C i mediantemperatur under varma sommardagar.⁷⁸

Ekonomisk utsatthet samverkar ofta med andra faktorer som dålig hälsa, ensamhet eller funktionsnedsättning. Den största sårbarheten uppstår ofta när flera faktorer överlappar varandra, t.ex. äldre personer med låg inkomst, personer med funktionsnedsättning och ekonomisk utsatthet eller utrikesfödda i socioekonomiskt utsatta områden.⁷⁹

Socioekonomisk segregation skapar dessutom situationer där hela området bli mer sårbart vid exempelvis värmeböljor eller översvämningar till följd av att individer med en viss sårbarhet koncentreras i detta område.⁸⁰

En annan sårbarhetsfaktor är kopplat till yrken. Låginkomsttagare drabbas i högre utsträckning av hetta på arbetsplatsen. Arbetstagare inom bland annat jordbruk, byggsektorn, transporter, och andra utomhusyrken är särskilt utsatta för klimatförändringarnas effekter. Omsorgspersonal såsom undersköterskor, vårdbiträden och personliga assistenter drabbas också oproportionerligt mycket av hettan, med ökande arbetssjukdomar kopplade till värme.⁸¹

Motståndskraften är avgörande

Personer med små ekonomiska resurser har sämre möjligheter att anpassa sina bostäder, köpa skyddsutrustning eller försäkringar, hantera ekonomiska förluster samt flytta från riskutsatta områden.⁸²

Enligt Hyresgästföreningen är hyresgäster särskilt påverkade. Till exempel finns större barriärer för hyresgäster för att vidta åtgärder såsom att installera luftkonditionering, plantera grönska eller installera markiser. Det krävs tillstånd, och är ofta hyresvärdens ansvar. Renoveringen medför ofta hyresökningar som kan vara svårt för hyresgästen att hantera, då hyresgäster i stort är en mer ekonomisk pressad grupp än bostadsägare.

Har man begränsade ekonomiska medel är man kort sagt mer sårbar och har ett mindre utrymme att påverka sin livssituation. Därmed blir motståndskraften mot klimatkrisen, liksom andra kriser, lägre och konsekvenserna av extrema väderhändelser riskerar att bli värre.

**THE CLIMATE
IS CHANGING**

ARE YOU

KAPITEL

TRE

Oxfams åtgärdsförslag

JÄMLIKHET & RÄTTVISA ÄR CENTRALT FÖR ATT LYCKAS MED KLIMATOMSTÄLLNINGEN

Klimatkrisen och den ökande ojämlikheten är vår tids två största utmaningar och de hänger nära samman. De människor som bidrar minst till utsläppen drabbas ofta hårdast av klimatförändringarnas konsekvenser, samtidigt som de allra rikaste står för en oproportionerligt stor del av utsläppen. Ska klimatomställningen bli framgångsrik, hållbar och ha folkligt stöd måste den också vara jämlik och rättvis. Därför behöver politiken säkerställa att omställningen minskar ojämlikheten, stärker demokratin, ställer om ekonomin och tar ansvar för att stötta de länder och individer som drabbas hårdast av klimatkrisen.

Oxfam Sverige anser att en jämlik och rättvis klimatomställning kräver åtgärder som:

1. Låter jämlikheten stå i centrum för omställningen
2. Ökar transparensen och det demokratiska utrymmet
3. Främjar en ny ekonomisk modell
4. Stöttar länder med utbredd fattigdom i klimatkrisen

1. LÅTER JÄMLIKHETEN STÅ I CENTRUM FÖR OMSTÄLLNINGEN

För att möta både klimatkrisen och ojämlikheten bör Sverige skyndsamt ställa om och anpassa sig till klimatförändringarna. Jämlikhet bör stå i centrum för samtliga åtgärder: i utsläppsminskingsåtgärder, i anpassningsåtgärder och när det gäller vem som betalar notan. Sådant som är bra för klimatet bör vara billigt och tillgängligt, medan varor och tjänster med höga utsläpp som nyttjas av människor med höga inkomster bör vara dyrare.

Klimatkrisens konsekvenser känns av redan här och nu och svenskarna är oroliga för framtiden. 81% vill att Sverige investerar mer i förebyggande arbete och 87% anser att staten ska ta huvudansvaret för klimatanpassningen.⁸³ Det är dags att Sverige också börjar satsa på klimatanpassning.

1.1 MINSKAR UTSLÄPPEN OCH VIDTAR ANPASSNINGSÅTGÄRDER OMFATTANDE OCH OMEDELBART

Oxfam Sverige föreslår att Sveriges regering:

Säkerställer att nästa klimathandlingsplan tar ojämlikhetsperspektivet i beaktande

Särskilda utsläppsminskningar bör ske i de grupper med höga inkomster som har höga utsläpp. Klimathandlingsplanen bör även inkludera åtgärder för hur man ska minska de konsumtionsbaserade utsläppen (som idag utgör två tredjedelar av svenska utsläpp men går utöver de territoriella utsläppen).

Inför förbud av eller hög beskattning på lyxkonsumtion såsom privatflyg och lyxyachter

Förbud eller höj skatter på lyxprodukter och aktiviteter som är överdrivet koldioxidintensiva, såsom privatflyg och lyxyachter. Om ett förbud inte genomförs bör dessa lyxvaror beskattas med höga skatter på 90% eller mer. Höga skatter på sådana lyxvaror skulle minska överdriven konsumtion samtidigt som staten får in skatteintäkter från de allra rikaste som kan finansiera klimatomställningen och klimatanpassningen.

Slutar subventionera fossila bränslen och inför istället ett differentierat transportbidrag till låginkomsttagare

Sänkta energiskatter och andra subventioner som gynnar fossila transportslag bör avskaffas. Under en övergångsfas behövs istället kompensation för låginkomsttagare som har begränsad förmåga att byta transportsätt eller att hantera prisökningar.

Bygger ut kollektivtrafiken och gör den avgiftsfri eller billigare

Att satsa på att bygga ut kollektivtrafik och göra den avgiftsfri eller billigare minskar utsläppen och bidrar till att möta transportmålet. Minskade avgifter gör kollektivtrafiken mer tillgänglig även för människor med lägre inkomster. Särskilda satsningar bör göras på att bygga ut kollektivtrafiken där tillgången idag är låg.

Säkerställer att nästa klimatanpassningsplan tar ojämlikhetsperspektivet i beaktande

Att rusta för framtiden och göra samhället mer motståndskraftigt handlar lika mycket om människors sårbarhet och livsvillkor som om tekniska lösningar. Klimatanpassningsplanen måste särskilt utformas utifrån riskgrupper såsom äldre eller låginkomsthushåll. Lösningar måste också säkerställa att skyddsåtgärder för en grupp inte oavsiktligt ökar en annan grups klimatsårbarhet (så kallad felanpassning).

1.2 LÅTER DE RIKASTE UTSLÄPPARNA BETALA NOTAN

Det är rimligt att de som bär störst ansvar också är med och betalar notan för klimatkrisen. Finansieringen bör utgå från principerna om rättvisa, samt historiskt och nutida ansvar. Låt de allra rikaste förorenarna betala en väsentlig andel av den finansiering som behövs.

Oxfam Sverige föreslår att Sveriges regering:

Inför en miljardärsskatt på individer med tillgångar över 1 miljard kronor

Att beskatta svenskar med tillgångar på över 1 miljard svenska kronor skulle – trots att skatten bara träffar de drygt 500 rikaste – kunna generera stora skatteintäkter till det gemensamma. Enligt Riksdagens utredningstjänst skulle en sådan skatt kunna generera ungefär 50 miljarder kronor årligen. Intäkter som skulle kunna satsas på att minska utsattheten i samhället och på att finansiera klimatomställning och klimatanpassning.

Stöttar en internationell förorenarskatt på fossila företag

Skatten skulle endast omfatta företagets fossilbränslevarksamhet och tillkomma utöver den befintliga bolagsskatten. En avkastning på tillgångar upp till 3% skulle beskattas med 20%, medan vinster över denna nivå skulle betraktas som övervinster och beskattas med 50%. Enligt Oxfams beräkningar skulle en internationell förorenarskatt på vinsterna från 590 fossila

företag kunna generera över 400 miljarder USD per år.⁸⁴ Summan skulle kunna täcka en stor del av kostnaderna för klimatskador i länder med utbredd fattigdom. 585 av världens största och mest förorenande fossila företag gjorde 583 miljarder USD i vinst under 2024, en ökning på nästan 70% sedan 2019.

Inför en progressiv flygskatt

Skatten bör innefatta alla passagerarflyg och baseras på hur frekvent man flyger. Den tidigare svenska flygskatten gällde endast flyg med fler än tio passagerare. Moms behöver även införas för både utrikesflyg och inrikesflyg.

2. ÖKAR TRANSPARENSEN OCH DET DEMOKRATISKA UTRYMMET

De allra rikastes ekonomiska och politiska makt riskerar att underminera vår demokrati och innebär en risk för att klimatpolitiken utformas utifrån de rikastes egna agendor. Detta på bekostnad av bindande klimatåtaganden, liv, natur och den majoritet av befolkningen som vill se en ambitiös klimatpolitik. De allra rikastes verkliga avtryck inkluderar också utsläppen orsakade av finansiering och lobbying för att kunna fortsätta tjäna på att upprätthålla en fossilbaserad ekonomi som i sin tur fördjupar klimatkrisen.

Samtidigt blir rösterna från de som drabbas hårdast av klimatförändringarna och som tillhör de lägre inkomstgrupperna många gånger inte hörda, och många människor ser att deras åsikter spelar allt mindre roll. Det riskerar att urholka människors tillit till samhällsinstitutioner. Utrymmet för att uttrycka sitt missnöje med klimatpolitiken minskar på flera områden. Att klimatpolitikens utformande är inkluderande är både en fråga om rättvisa och effektivitet: unga, kvinnor, låginkomsttagare, ursprungsbefolkningar och andra minoritetsgrupper måste få en plats vid förhandlingsbordet.

För att klimatomställningen ska lyckas och upplevas som rättvis behövs hög tillit i vårt politiska system som möjliggör konstruktiva debatter och konsensusbyggande. Åtgärder för att öka transparensen och låta fler komma till tals bör samverka med åtgärder för att minska utsläppen och finansiera omställningen.

Oxfam Sverige föreslår att Sveriges regering:

(Åter)inför ett förmögenhetsregister

Sverige behöver transparent data och statistik på hur inkomst, kapital, tillgångar, förmögenheter och skulder är fördelat i Sverige och till vilka. Sveriges regering bör återinföra ett register över detta. Det är nödvändigt för att förstå hur läget är i Sverige och vilken politik som behövs. Det behövs även en årlig ojämlikhetsrapport som kartlägger ojämlikheten, dess konsekvenser och föreslår åtgärder.

Offentliggör information om lobbying och finansiering av politiska partier

Information om möten och inspel från lobbyister och finansiering av politiska partier bör göras lättillgängligt för allmänheten. Det är viktiga åtgärder för att minska skadliga industriernas inflytande över politiken, möjliggöra ansvarsutkrävande och öka allmänhetens tillit till politiken.

Stärker och skyddar civilsamhällets röst

Genom att skydda och aktivt säkerställa utrymme för medborgarinflytande, inklusive rätten att demonstrera och organisera sig. Samt genom att stödja och garantera möjligheter till statlig finansiering av civilsamhället, inklusive organisationer ledda av miljöförsvare och aktivister. Ge civilsamhället en plats vid bordet i klimatplanering och beslutsprocesser på alla nivåer. Detta inkluderar att säkerställa meningsfull medverkan för civilsamhällesorganisationer, fackföreningar, företrädare från marginaliserade samhällen, företrädare för samerna samt barn och unga i utvecklingen och uppföljningen av klimatpolitiken och klimathandlingsplaner.

3. FRÄMJAR EN NY EKONOMISK MODELL - FÖR MÄNNISKORS OCH PLANETENS VÄLBEFINNANDE

Långsiktigt vill Oxfam Sverige se en ekonomisk modell där det främsta målet inte är tillväxt till vilket pris som helst, utan istället mänskligt välbefinnande som ser till att alla människor får ett gott liv inom de planetära gränserna. Ett sådant system betyder inte att människor får sämre levnadsstandard. Det handlar snarare om att ändra lagar och incitament för att öka livskvaliteten där alla människor har möjlighet att leva och utvecklas i harmoni med naturen. För att göra det krävs en djupgående förändring av våra ekonomiers syfte och utformning. Forskning visar att det är möjligt att få slut på den globala fattigdomen, tillgodose allas behov och skapa goda liv för alla inom planetens gränser, med väsentligt minskad resurs- och energianvändning än idag. En anständig levnadsstandard kan uppnås för en befolkning på 8,5 miljarder människor med endast 30% av den nuvarande globala resurs- och energianvändningen.⁸⁵ Problemet är alltså inte att mänskligheten inte producerar tillräckligt, utan snarare fördelningen av resurser och konsumtion.

Oxfam Sverige föreslår att Sveriges regering:

Fasar ut målet om BNP-tillväxt och antar nya mått för framsteg

Sveriges mål måste istället fokusera på jämlikhet, mänskligt välbefinnande och planetens hälsa och inte bara mätas i tillväxt.

Främjar tillräcklighet, det vill säga en reducerad icke-nödvändig och skadlig konsumtion

Motverka konsumtionshets genom att exempelvis förbjuda reklam på klimatskadliga varor och tjänster, och istället satsa på kultur och välfärd.

Begränsar den ekonomiska tillväxten inom sektorer som skadar klimatet och orsakar mänskligt lidande

Sverige bör istället premiera hållbara alternativ genom att satsa statliga medel på sektorer som gynnar en jämlik omställning såsom gröna industrier, hållbar och förnybar energi och en god välfärd för alla. Underlätta för aktörer inom den sociala ekonomin såsom kooperativ, sociala företag och frivilligorganisationer.

Inför regleringar av finanssektorn och de allmänna pensionsfonderna

Banker och investerare bör förbjudas att finansiera fossilbränsleföretag som saknar robusta omställningsplaner i enlighet med Parisavtalet. Förbud även de allmänna pensionsfonderna att investera i fossila bolag som saknar omställningsplaner i enlighet med ovanstående kriterier.

Inför förkortad arbetsvecka

Sänkt arbetstid är en viktig del i att ställa om till en ekonomi som inte låser människor för hårt vid heltidsarbete och stresskonsumtion. Det handlar om att möjliggöra för en annan typ av konsumtion och livsstil såsom att hinna laga mat från grunden i stället för att köpa snabbmat och ha tid att resa med tåg i stället för med flyg.

4. STÖTTAR LÄNDER MED UTBREDD FATTIGDOM I SIN OMSTÄLLNING

Sverige och andra rika länder med historiskt höga utsläpp har ett ansvar för att stötta länder med utbredd fattigdom i sin omställning och anpassning till klimatkrisen.

Klimatfinansiering är inte välgörenhet utan en skyldighet och ett löfte som getts inom bindande internationella klimatavtal. Rika länder som Sverige måste betala sin rättvisa andel av klimatfinansieringslöftet om 300 miljarder dollar per år mellan 2030 och 2035. Det behövs finansiering för omställning, anpassning och för förluster och skador. Klimatfinansiering är en fråga om både kvantitet och kvalitet. Det ska ges som gåvor, inte som lån och vara utöver biståndsbudgeten.

Oxfam Sverige föreslår att Sveriges regering:**Ökar klimatfinansieringen till länder med utbredd fattigdom och ökad utsatthet för klimatkrisens konsekvenser**

Kvaliteten på klimatfinansieringen är lika viktig som dess omfattning. Bidrag måste ersätta lån, och finansieringen måste nå de samhällen som drabbas hårdast av klimatförändringarna. Klimatfinansieringen måste omfatta anpassning till klimatförändringarna samt ersättning för förluster och skador, inte bara utsläppsminskningar. Nya finansieringskällor, inklusive skatter på förorenare och extrem förmögenhet, är nödvändiga för att täppa till finansieringsgapet och samtidigt stödja en rättvis omställning.

Slutar köpa utsläppsminskningar genom artikel 6 i Parisavtalet

Genom artikel 6 i Parisavtalet köper Sverige idag utsläppsminskningar i länder med mycket lägre utsläpp per person, i stället för att ta eget ansvar och på riktigt stödja låg- och medelinkomstländer genom att leva upp till redan givna klimatfinansieringslöften. Sverige bör inte tillgodoräkna utsläppsminskningar i låg- och medelinkomstländer.

SLUTNOTER

- 1 UNEP. (2026). *Limiting Overshoot - Navigating exceedance of 1.5°C and pathways towards return*. <https://www.unep.org/resources/limiting-overshoot-navigating-exceedance>
- 2 Baserat på studien Schöngart et al. (2025). *High-income groups disproportionately contribute to climate extremes worldwide*. <https://www.nature.com/articles/s41558-025-02325-x>
- 3 Oxfam International. (2026). *Disaster Divide: how climate inequality deepens inequality and enriches the few*. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/disaster-divide-how-climate-chaos-deepens-inequality-and-enriches-the-few-621854/>
- 4 Oxfam. (2024). *Carbon Inequality Kills: Why curbing the excessive emissions of an elite few can create a sustainable planet for all*. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/carbon-inequality-kills-why-curbing-the-excessive-emissions-of-an-elite-few-can-621656/>
- 5 World Health Organization. (2024). *COP29 special report on climate change and health: Health is the argument for climate action*. https://cdn.who.int/media/docs/default-source/environment-climate-change-and-health/58595-who-cop29-special-report_layout_9web.pdf?sfvrsn=dd2b816_8
- 6 Pettersson et al. (2021). *Studie av social sårbarhet för klimatrelaterade risker Delstudie 1: Litteraturstudie om social sårbarhet i Norden*. <https://www.mcf.se/sv/publikationer/studie-av-social-sarbarhet-for-klimatrelaterade-risker--delstudie-1-litteraturstudie-om-social-sarbarhet-i-norden/>
- 7 Diffenbaugh & Burke. (2019). Global Warming Has Increased Global Economic Inequality. <https://doi.org/10.1073/pnas.1816020116>
- 8 Naturvårdsverket. (2025). *Konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser i Sverige och andra länder*. <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/konsumtion/vaxthusgaser-konsumtionsbaserade-utslapp-i-sverige-och-andra-lander/>
- 9 Naturskyddsföreningen. (2021). *Konsumtionsbaserade utsläpp – de hittills dolda utsläppen*. <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/konsumtionsbaserade-utslapp-de-hittills-dolda-utslappen/>
- 10 IPCC. (2023). *Climate Change 2023: Synthesis Report. A Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>
- 11 World Weather Attribution. (2024). *When Risks Become Reality: Extreme Weather In 2024*. <https://www.worldweatherattribution.org/when-risks-become-reality-extreme-weather-in-2024/>
- 12 Hundessa et al. (2025). *Global excess deaths associated with heatwaves in 2023 and the contribution of human-induced climate change*. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666675825003133>
- 13 The Guardian. (2026). *At least 35,000 excess deaths recorded in Europe's back-to-back heatwaves*. <https://www.theguardian.com/environment/2026/aug/25/at-least-35000-excess-deaths-europe-back-to-back-heatwaves>
- 14 Oxfam. (2024). *Carbon Inequality Kills: Why curbing the excessive emissions of an elite few can create a sustainable planet for all*. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/carbon-inequality-kills-why-curbing-the-excessive-emissions-of-an-elite-few-can-621656/>
- 15 World Health Organization. (2024). *COP29 special report on climate change and health: Health is the argument for climate action*. https://cdn.who.int/media/docs/default-source/environment-climate-change-and-health/58595-who-cop29-special-report_layout_9web.pdf?sfvrsn=dd2b816_8
- 16 UNEP. (2026). *Limiting Overshoot - Navigating exceedance of 1.5°C and pathways towards return*. <https://www.unep.org/resources/limiting-overshoot-navigating-exceedance>
- 17 Climate Council. (2019). *Infographic: the difference between 1.5 and 2 degrees warming*. <https://www.climate-council.org.au/resources/infographic-the-difference-between-1-5-and-2-degrees-warming>
- 18 International Court of Justice. (2025). *Obligations of States in respect of Climate Change*. <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/187/187-20250723-adv-01-00-en.pdf>

- 19 University of Notre Dame. (20 23). *Rankings*. <https://gain.nd.edu/our-work/country-index/rankings/>
- 20 Klimatanpassningsrådet (2022). *Första Rapporten från Nationella Expertrådet för Klimatanpassning*. <https://klimatanpassningsradet.se/publikationer/forsta-rapporten-fran-nationella-expertradet-for-klimatanpassning>
- 21 Naturvårdsverket. (2023). *Klimatförändringarnas effekter i Sverige*. <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatforandringar/klimatet-i-framtiden/effekter-i-sverige/>
- 22 Klimatanpassningsrådet. (2022). *Första Rapporten från Nationella Expertrådet för Klimatanpassning. Kaptiel 4*. <https://klimatanpassningsradet.se/publikationer/forsta-rapporten-fran-nationella-expertradet-for-klimatanpassning>
- 23 Nationella expertrådet för klimatanpassning. (2026). *Nationell klimat- och sårbarhetsanalys*. https://klimatanpassningsradet.se/download/18.2f600dad19e8ca88633b59/1782370794278/NKSA_hela.pdf
- 24 Kriit et al. (2026). *The 2026 Europe report of the Lancet Countdown on health and climate change: narrowing window for decisive health action*. [https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667\(26\)00025-3/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(26)00025-3/fulltext)
- 25 Klimatanpassningsrådet. (2022). *Första Rapporten från Nationella Expertrådet för Klimatanpassning. Bilaga 3 Framtidsbilder*. <https://klimatanpassningsradet.se/publikationer/forsta-rapporten-fran-nationella-expertradet-for-klimatanpassning>
- 26 Regeringen. (2017). *Det klimatpolitiska ramverket*. <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/06/det-klimatpolitiska-ramverket/>
- 27 Naturvårdsverket. (2026). *Sveriges utsläpp och upptag av växthusgaser*. <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/sveriges-utslapp-och-upptag-av-vaxthusgaser/>
- 28 Naturvårdsverket. (2025). *När Sverige de nationella klimatmålen?* <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomstallningen/sveriges-klimatarbete/nar-sverige-de-nationella-klimatmalen/>
- 29 Regeringen. (2025). *Bilaga 4. Klimatredovisning*. <https://www.regeringen.se/contentassets/207dc8bb659f401b-b4982e2525c44238/klimatredovisning.pdf>
- 30 Hahn & Fetzer. (2026). *Sveriges koldioxidbudget och 1,5-gradersmålet*. <https://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A2039680&dswid=1779>
- 31 Naturvårdsverket. (2025). *Konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser i Sverige och andra länder*. <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/konsumtion/vaxthusgaser-konsumtionsbaserade-utslapp-i-sverige-och-andra-lander/>
- 32 H. Hoehnke, M. Wussow, C. Zanocco, S. Carley, D. Konisky and D. Neumann. (2026). 'Structural Barriers and Policy Pathways for a Just Clean Energy Transition'. *Nature Reviews Clean Technology*, 2, 327–347. <https://doi.org/10.1038/s44359-026-00157-2>
- 33 Nykvist et al. *Strategier för att åstadkomma en rättvis omställning till ett fossilfritt transportsystem i och utanför Sverige; i Klimatpolitiska rådet. (2025) Social acceptans för klimatpolitik - vad säger forskningen?* <https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2025/03/socialacceptansforklimatpolitikvadsagerforskningen.pdf>
- 34 Spiro. *Fördelningseffekter av klimatpolitik. i Klimatpolitiska rådet. (2025) Social acceptans för klimatpolitik - vad säger forskningen?* <https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2025/03/socialacceptansforklimatpolitikvadsagerforskningen.pdf>
- 35 Nykvist et al. *Strategier för att åstadkomma en rättvis omställning till ett fossilfritt transportsystem i och utanför Sverige; i Klimatpolitiska rådet. (2025) Social acceptans för klimatpolitik - vad säger forskningen?* <https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2025/03/socialacceptansforklimatpolitikvadsagerforskningen.pdf>
- 36 International Energy Agency. (2023). *The world's top 1% of emitters produce over 1000 times more CO2 than the bottom 1%*. <https://www.iea.org/commentaries/the-world-s-top-1-of-emitters-produce-over-1000-times-more-co2-than-the-bottom-1>

- 37 SOU 2022:15. *Sveriges globala klimatavtryck*. <https://www.regeringen.se/contentassets/4a8366fdf6d84c2f929a-b6e4a216e23f/sveriges-globala-klimatavtryck-sou-202215.pdf>
- 38 Trafikanalys. (2024). *Elektrifierade fordon i Sverige – en analys av laddbara fordon över tid och geografi*. <https://www.trafa.se/globalassets/rapporter/2024/rapport-2024-10-elektrifierade-fordon-i-sverige---en-analys-av-laddbara-fordon-over-tid-och-geografi.pdf>
- 39 Trafikanalys. (2023). *Vem väljer en elbil? De svenska hushållens val av elbilar och Laddhybrider*. https://www.trafa.se/globalassets/rapporter/2023/rapport-2023_2-vem-valjer-en-elbil---de-svenska-hushallens-val-av-elbilar-och-laddhybrider.pdf
- 40 Baserat på studien Schöngart et al. (2025). *High-income groups disproportionately contribute to climate extremes worldwide*. <https://www.nature.com/articles/s41558-025-02325-x>
- 41 UNFCCC. (2024). *COP29 UN Climate Conference Agrees to Triple Finance to Developing Countries, Protecting Lives and Livelihoods*. <https://unfccc.int/news/cop29-un-climate-conference-agrees-to-triple-finance-to-developing-countries-protecting-lives-and>
- 42 Investeringsutsläpp 35 dollarmiljardärer per år = 2 789 215 ton CO₂e = 2 028 520 ton CO₂, avrundas till 2 miljoner ton CO₂ / 35 = 57 958 ton CO₂ / person och år. Medelsvensk utsläpp per år = 6,5 ton CO₂.
- 43 H&M Group. (2026). *Shareholders*. <https://hmgroup.com/investors/shareholders/>
- 44 *Analys utifrån Forbes listan på svenska dollarmiljardärer (mars 2026) och Affärsvärlden. (2025). Hela listan: Sveriges rikaste 2025*. <https://www.affarsvarlden.se/artikel/hela-listan-2025-sveriges-dollarmiljardarer>
- 45 P. Sisson. Sherwood News. (2024). *Natural Disasters are Making a Mess of America. Private Equity Wants the Clean Cash*. <https://sherwood.news/business/natural-disaster-clean-up-business-private-equity>
- 46 KK. Aronoff. The Intercept. (2018). *Puerto Rico Governor Seizes Opportunity Created by Hurricane Maria, Plans to Privatize Electric Power*. <https://theintercept.com/2018/01/24/puerto-rico-prepa-opportunity-governments-plans-to-privatize-electric-power>
- 47 Irish Centre for Human Rights. (2025). *Barbuda: a Case Study in Disaster Capitalism and Resistance*. <https://ichrgalway.org/2025/04/02/barbuda-a-case-study-in-disaster-capitalism-and-resistance>
- 48 Oxfam International. (2026). *Disaster Divide: how climate inequality deepens inequality and enriches the few*. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/disaster-divide-how-climate-chaos-deepens-inequality-and-enriches-the-few-621854/>
- 49 Persson & Sundell. (2023). *The Rich Have a Slight Edge: Evidence from Comparative Data on Income-Based Inequality in Policy Congruence*. <https://www.cambridge.org/core/journals/british-journal-of-political-science/article/rich-have-a-slight-edge-evidence-from-comparative-data-on-incomebased-inequality-in-policy-congruence/A09095FC0874B162149014212872BE86>
- 50 Persson (2023). *Who got what they wanted? Investigating the role of institutional agenda setting, costly policies, and status quo bias as explanations to income based unequal responsiveness*. <https://doi.org/10.1080/13501763.2023.2177323>
- 51 Greenpeace USA. (2011). *Koch Industries: Secretly Funding the Climate Denial Machine*. <https://www.greenpeace.org/usa/climate/climate-deniers/koch-industries/>
- 52 Oxfam Sverige. (2025). *Sveriges vägval: folkvilja eller vinstintresse?* https://oxfam.se/wp-content/uploads/2025/10/Rapport_Sveriges-vagval.pdf
- 53 Cappelli et al. (2021). *'The Trap of Climate Change-Induced "Natural" Disasters and Inequality'*. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2021.102329>; Lindersson et al. (2023). *'The Wider the Gap between Rich and Poor the Higher the Flood Mortality.'* <https://doi.org/10.1038/s41893-023-01107-7>

- 54 The Guardian (2018). *Private firefighters and five-star hotels: how the rich sit out wildfires*. <https://www.theguardian.com/world/2018/sep/20/private-firefighters-wildfire-insurance-climate-change-capitalism>
- 55 The Guardian (2018). *Private firefighters and five-star hotels: how the rich sit out wildfires*. <https://www.theguardian.com/world/2018/sep/20/private-firefighters-wildfire-insurance-climate-change-capitalism>
- 56 Boomhower et al. (2024). *How Are Insurance Markets Adapting to Climate Change?* op. cit. <https://www.nber.org/papers/w32625>
- 57 Cevik & Jalles. (2023). *'For Whom the Bell Tolls: Climate Change and Income Inequality'*. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2023.113475>
- 58 Ramverket bygger på det som presenteras i Bangalore et al. (2017). *Unbreakable: Building the Resilience of the Poor in the Face of Natural Disasters*. Världsbanken. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstreams/49a-e6a13-c8cb-5d07-9693-d5bef5130386/download> men även Svenska Röda Korsets rapport *Humanitära konsekvenser av Klimatförändringarna i Sverige*. (2026). <https://www.rodakorset.se/om-oss/fakta-och-standpunkter/rapporter/humanitara-konsekvenser-av-klimatforandringarna-i-sverige/>
- 59 Barbier. (2015). *'Valuing the Storm Protection Service of Estuarine and Coastal Ecosystems'*. *Ecosystems Services*, 11, 32-38. <https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2014.06.010>
- 60 Svenska Röda Korset. (2026). *Humanitära konsekvenser av klimatförändringarna i Sverige*. <https://www.rodakorset.se/om-oss/fakta-och-standpunkter/rapporter/humanitara-konsekvenser-av-klimatforandringarna-i-sverige/>
- 61 *Klimatförändringarna i Sverige*. Svenska Röda Korset. <https://www.rodakorset.se/om-oss/fakta-och-standpunkter/rapporter/humanitara-konsekvenser-av-klimatforandringarna-i-sverige/>
- 62 Pelling. (2011). *Adaptation to Climate Change: From Resilience to Transformation*. Abingdon: Routledge.
- 63 Diffenbaugh & Burke. (2019). *Global Warming Has Increased Global Economic Inequality*. <https://doi.org/10.1073/pnas.1816020116>
- 64 Folke et al. (2010). *Resilience Thinking: Integrating Resilience, Adaptability and Transformability*. <https://www.ecologyandsociety.org/vol15/iss4/art20>
- 65 Imperial Grantham Institute. (2025). *Climate change tripled heat-related deaths in early summer European heatwave*. <https://spiral.imperial.ac.uk/server/api/core/bitstreams/a263c4eb-e98b-4370-a313-6a472730d907/content>
- 66 The Guardian. (2026). *At least 35,000 excess deaths recorded in Europe's back-to-back heatwaves*. <https://www.theguardian.com/environment/2026/aug/25/at-least-35000-excess-deaths-europe-back-to-back-heatwaves>
- 67 Perkins-Kirkpatrick and Lewis. (2020) *Increasing trends in regional heatwaves*. <https://www.nature.com/articles/s41467-020-16970-7>
- 68 Lizana et al. (2026). *Global gridded dataset of heating and cooling degree days under climate change scenarios*. <https://www.nature.com/articles/s41893-025-01754-y>
- 69 Ballester et al. (2023). *Heat-related mortality in Europe during the summer of 2022*. <https://www.nature.com/articles/s41591-023-02419-z>
- 70 Kriit et al. (2026). *The 2026 Europe report of the Lancet Countdown on health and climate change: narrowing window for decisive health action*. [https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667\(26\)00025-3/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(26)00025-3/fulltext)
- 71 Ibid. Samma som ovan.
- 72 Ruth Schleyppen et al. (2026). *Compound dry-and-hot extremes exacerbate income inequality and poverty in Europe*. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959378025001438#b0145>

- 73 SMHI. (2025). *Klimatunderlag för klimat och sårbarhetsanalyser*. [https://www.smhi.se/download-
ad/18.55d446f91937861d43d55ca/1744202744298/Klimatologi_74%20Klimatunderlag%20f%C3%B6r%20kli-
mat-%20och%20s%C3%A5rbarhetsanalyser.pdf](https://www.smhi.se/download/18.55d446f91937861d43d55ca/1744202744298/Klimatologi_74%20Klimatunderlag%20f%C3%B6r%20klimat-%20och%20s%C3%A5rbarhetsanalyser.pdf)
- 74 SMHI. (2025). *Will there be more heatwaves in the future?* [https://www.smhi.se/en/research/our-research/rese-
arch-projects/our-research-projects/hazardsupport/urban-heat-and-air-quality/will-there-be-more-heatwa-
ves-in-the-future](https://www.smhi.se/en/research/our-research/research-projects/our-research-projects/hazardsupport/urban-heat-and-air-quality/will-there-be-more-heatwa-
ves-in-the-future)
- 75 Åström et al. (2019). *Attributing summer mortality to heat during 2018 heatwave in Sweden*. [https://journals.lww.
com/environepidem/fulltext/2019/10001/attributing_summer_mortality_to_heat_during_2018.49.aspx](https://journals.lww.com/environepidem/fulltext/2019/10001/attributing_summer_mortality_to_heat_during_2018.49.aspx)
- 76 Sveriges Nyheter. (2024). *Tre frågor om extremhetta: Är nordbor känsligare?* [https://www.svt.se/nyheter/inrikes/
tre-fragor-om-extremhetta-ar-nordbor-kansligare](https://www.svt.se/nyheter/inrikes/
tre-fragor-om-extremhetta-ar-nordbor-kansligare)
- 77 SVT. (2024). *Den ojämlika värmen – här är sommardagarnas varmaste platser*. [https://www.svt.se/datajournalis-
tik/den-ojamlika-varmen/](https://www.svt.se/datajournalis-
tik/den-ojamlika-varmen/)
- 78 De Rosa et al. (2022). *Vulnerability and activism in urban climate politics: An actor-centered approach to transfor-
mational adaptation in Malmö (Sweden)*. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103848>
- 79 Pettersson et al. (2021). *Studie av social sårbarhet för klimatrelaterade risker Delstudie 1: Litteraturstudie om
social sårbarhet i Norden*. [https://www.mcf.se/sv/publikationer/studie-av-social-sarbarhet-for-klimatrelatera-
de-risker--delstudie-1-litteraturstudie-om-social-sarbarhet-i-norden/](https://www.mcf.se/sv/publikationer/studie-av-social-sarbarhet-for-klimatrelatera-
de-risker--delstudie-1-litteraturstudie-om-social-sarbarhet-i-norden/)
- 80 Pettersson et al. (2021). *Studie av social sårbarhet för klimatrelaterade risker Delstudie 1: Litteraturstudie om
social sårbarhet i Norden*. [https://www.mcf.se/sv/publikationer/studie-av-social-sarbarhet-for-klimatrelatera-
de-risker--delstudie-1-litteraturstudie-om-social-sarbarhet-i-norden/](https://www.mcf.se/sv/publikationer/studie-av-social-sarbarhet-for-klimatrelatera-
de-risker--delstudie-1-litteraturstudie-om-social-sarbarhet-i-norden/)
- 81 Arbetet. (2026). *Sjuk av värmen på jobbet – de drabbas oftast*. [https://arbetet.se/2026/06/29/sjuk-av-varmen-
pa-jobbet-de-drabbas-oftast-och-sa-anmalor-du/](https://arbetet.se/2026/06/29/sjuk-av-varmen-
pa-jobbet-de-drabbas-oftast-och-sa-anmalor-du/)
- 82 Pettersson et al. (2021). *Studie av social sårbarhet för klimatrelaterade risker Delstudie 1: Litteraturstudie om
social sårbarhet i Norden*. [https://www.mcf.se/sv/publikationer/studie-av-social-sarbarhet-for-klimatrelatera-
de-risker--delstudie-1-litteraturstudie-om-social-sarbarhet-i-norden/](https://www.mcf.se/sv/publikationer/studie-av-social-sarbarhet-for-klimatrelatera-
de-risker--delstudie-1-litteraturstudie-om-social-sarbarhet-i-norden/)
- 83 Hyresgästföreningen. (2025). *Extremväder och klimatanpassning*. [https://www.hyresgastforeningen.se/bostads-
fakta/rapporter/extremvader/](https://www.hyresgastforeningen.se/bostads-
fakta/rapporter/extremvader/)
- 84 Oxfam. (2025). *How to increase taxes on fossil fuel profits*. [https://policy-practice.oxfam.org/resources/how-to-
increase-taxes-on-fossil-fuel-profits-621775/](https://policy-practice.oxfam.org/resources/how-to-
increase-taxes-on-fossil-fuel-profits-621775/)
- 85 Hickel & Sullivan. (2024). *How much growth is required to achieve good lives for all? Insights from needs-based
analysis*. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/tre-fragor-om-extremhetta-ar-nordbor-kansligare>

© Oxfam Sverige, oktober 2026

Rapportförfattare Astrid Nilsson Lewis och Hanna Nelson, med stöd av Anna Holmqvist och Henny Nerin.

Besök [Stockholm Environment Institute's Emissions Inequality Dashboard](#) för den senaste utsläppsdatan uppdelade efter inkomstgrupp för över 190 länder, samt vår [hemsida](#) för svensk klimatojämlighetsdata.

För metod se: Oxfam International. (2026) *Disaster Divide: how climate chaos deepens inequality and enriches the few Methodology note* <https://policy-practice.oxfam.org/wp-content/uploads/2026/10/mn-disaster-divide-051026-en.pdf>

För frågor om svenska uträkningar, kontakta rapportförfattare.

För kommentarer och frågor om rapporten kontakta astrid.nilsson.lewis@oxfam.se eller hanna.nelson@oxfam.se

Formgivning: Camilla Frantzell

Illustrationer: Julie Brunet

Omslagsfoto: Jakob Rosen, Mike Newbry, Unsplash
Foto inlaga: Unsplash, Islam Mardinis/Oxfam

Publicerad av Oxfam Sverige,
Medborgarplatsen 25, 118 26 Stockholm

OXFAM
Sverige